

דברי תורה

מאת נ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו בליל זאת חנוכה תשפ"ג לפ"ק

יוצא לאור ע"י מכון מעדני מלך וויען - גליון אלף של"ט

נר המערבי יהא חסר משיעורו, שלא יוכל להאיר עד הבוקר. וזהו 'בהעלותך את הנרות' חסר ו', שאחר נתינת השמן בהשש נרות יהיה חסרון בהנר המערבי, שאין בה שמן כפי מדת חיובו להדלקה, ועם כל זה 'אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות', נרות מלא, שיהא דולק כאילו היה מלא.

*

אמנם הרמב"ן (שם) כתב, דנרמזו בפרשה זו ענין נס חנוכה, דמבואר ברש"י למה נסמכה פרשת המנורה לפרשת הנשיאים, לפי שכשראה אהרן חנוכת הנשיאים חלשה דעתו, שלא היה עמהם בחנוכה, לא הוא ולא שבטו, אמר לו הקב"ה חייך שלך גדולה משלהם, שאתה מדליק ומטיב את הנרות ע"כ. וכתב הרמב"ן ראיתי עוד בילמדנו (תנחומא ה), וכן במדרש רבה (טו-ו), אמר לו הקב"ה למשה, לך אמור לאהרן אל תתיירא, לגדולה מזאת אתה מוכן, הקרבנות כל זמן שבית המקדש קיים הן נוהגין, אבל הנרות לעולם אל מול פני המנורה יאירו. והנה דבר ידוע שכשארין בית המקדש קיים והקרבנות בטלין מפני חורבנו אף הנרות בטלות, אבל לא רמזו אלא לנרות חנוכת חשמונאי שהיא נוהגת אף לאחר החורבן בגלותנו. ובלשון הזה מצאתיה במגלת סתרים לרבינו נסים שהזכיר האגדה הזו ואמר, ראיתי במדרש, כיון שהקריבו שנים עשר שבטים ולא הקריב שבט לוי וכו', אמר לו הקב"ה למשה דבר אל אהרן ואמרת אליו, יש חנוכה אחרת שיש בה הדלקת הנרות,

מנהג ישראל תורה לקרוא יום האחרון של חנוכה בשם 'זאת חנוכה', והרבה טעמים נאמרו בו. ובפשוטו הכוונה על הקריאה שקורין בו פרשת זאת חנוכת המזבח. ועדיין טעמא בעי למה קורין את היום על שם הקריאה.

*

ונראה בהקדם לבאר מה שנאמר לאהרן בהדלקת המנורה, בהעלותך את הנרות אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות, ויעש כן אהרן אל מול פני המנורה העלה נרותיה (במדבר ח-ב). והנה בהעלותך את 'הנרת' כתיב חסר, יאירו שבעת 'הנרות' כתיב מלא, וצריך טעם לזה.

ויש לומר דרימזו ה' לאהרן בזה הנס שיהיה בנר המערבי שבמנורה, דאיתא בגמרא (שבת כב:), מחוץ לפרוכת העדות יערוך אותו אהרן מערב עד בוקר לפני ה' תמיד (ויקרא כד-ג), עדות היא לבאי עולם שהשכינה שורה בישראל. מאי עדות, אמר רב זו נר מערבי שנותן בה שמן כמדת חברותיה, וממנה היה מדליק ובה היה מסיים ע"כ. והיינו שהיו נותנין חצי לוג בכל נר, שיעור שמן של מערב עד בוקר. ומצות נר המערבי שתהא דולק תמיד גם ביום, ואם כן היה להכהן ליתן לנר ההוא יותר שמן, כי לא די בחצי לוג, ועם כל זה היה דולק כל היום, והיינו עדותה.

ואם כן בהעלותך את הנרות, יהיו השש נרות מלאים בשמן כשיעור חיוב הדלקתם, אבל הנר השביעי היינו

ובשפע חיים לחנוכה (סימן קמא) העיר דאיך לקחו משמן הנועד לחביתין בשביל המנורה, הא אין משנין מקדושה לקדושה (תמורה לב.), וברמב"ם (ה' תמורה ד-יא) דעובר בלא תעשה ע"ש. אך יש לומר, דשיעור השמן למנורה היא חצי לוג לכל נר (מנחות פח.), והם שלשה ומחצה לוגין לשבעת הנרות. ושיעור השמן למנחה רביעית ההין (במדבר כח-ה), והיא שלשה לוגין (רש"י שמות כט-מ). ואם כן כיון שבהפך היה שמן להדליק על יום אחד, הרי היה בו שלשה ומחצה לוגין, ולמנחה אין צריכין רק שלשה לוגין. וצריך לומר שהכין חצי לוג יותר מהשיעור, שאם ישפך קצת יוכל להשלים. ואם כן כאשר מצאו הפך שמן לקחו ממנו תחלה שלשה לוגין למנחה, כי שיעור זה הוכן מתחלה למנחות, ונשאר בתוכה חצי לוג להמנורה, ושפיר היה נס גם ביום הראשון, כי אף שמצאו פך שמן, לא יכלו ליקח מזה להמנורה רק חצי לוג דסגי עבור נר אחד בלבד, ונעשה נס וניתוסף שמן גם על שאר השש נרות.

ולכן כאשר רימו ה' לאהרן על נס של חנוכה, אמר 'בהעלותך את הנרות' חסר ו', שיהא להם שמן רק חצי לוג על נר אחד, ויהא חסר להם שמן על שאר הששה נרות, ואז יתהוה נס כי 'אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות', שתיעשה נס שיוכלו למלאות ממנו גם שאר הששה נרות, ויאירו שבעת הנרות.

ויש לומר דנס זה נרמז גם בציווי של הדלקת המנורה בפרשת אמור, שאמר הכתוב, ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור להעלות נר' תמיד וגו', על המנורה הטהורה יערוך את 'הנרות' לפני ה' (כד-ב). וכתוב בבעל הטורים התחיל להעלות נר', ואחר כך כתיב 'נרות', והיינו כבית הלל שבלייל ראשון נר אחד ומוסיף והולך (שבת כא:) ע"כ. ולפי מה שנתבאר נרמז בזה נס חנוכה, שלא מצאו שמן להדליק המנורה רק חצי לוג דסגי לנר אחד לבד, ורימו להם הנס שמן השמים יזמין להם שמן, שעל המנורה הטהורה יערוך את 'הנרות' דייקא. ■

ואני עושה בה לישראל על ידי בניך נסים ותשועה וחנוכה שקרויה על שמם, והיא חנוכת בני חשמונאי, ולפיכך הסמיך פרשה זו לפרשת חנוכת המזבח עכ"ל.

וכתב בקרן לדוד (שם אות ב) דיש רמז לחנוכה בפסוקים הללו, כי בהעלותך את הנרות כתיב חסר, מרמז על נס חנוכה שלא היה להם שמן להדלקה רק ליום אחד, ונעשה נס ודלקו שמונה ימים כאילו היה מלא שמן. והיינו דאמר הכתוב בהבטחת ה' לאהרן, בהעלותך את הנרות חסר, אף על פי כן אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות במלואו, וזה היה בימי נס חנוכה, שנעשה נס שדלקו במילואם ע"ש.

ויש להוסיף נופך למה בא הרמז בחסרון אות ו' דייקא מהנרות. דהנה ידוע הקושיא דלמה הוצרך טורח כל הנס ההוא, הא טומאה הותרה בצבור. ותירצו דכיון דהיה בזה חינוך המנורה, וחינוך צריכה להיות בטהרה, ולא אמרינן ביה טומאה הותרה בצבור, (וכבר דברנו מזה ביום ראשון). והנה בפני יהושע (שבת כא:) הקשה עוד, דכיון שטמאו כל השמנים, ולא נשאר אלא פך אחד, מהיכן היה להם השמן למנחות בכל אותן הימים ע"ש. ואין לומר דלקחו שמן טמא דהותרה בצבור, דהא גם במזבח היה אז חנוכת המזבח, שאנשי יון שיקצו המזבח שהיה שם, וסתרו אותה וגנוזה (עבודה זרה נב:), ובחינוך לא אמרינן טומאה הותרה בצבור.

אמנם מובא בשם החידושי הרי"מ זצ"ל (ליקוטי יהודה עניני חנוכה) בטעם שיש במצוה זו דין של מהדרין ומהדרין מן המהדרין, שלא מצינו כזאת בשאר מצוה. והוא כי הפך הזה שהיה חתום בחותמו של הכהן גדול, היה שמן שהכין להקריב למנחת חביתין שהיה מקריב בכל יום. והגם כי להדלקת המנורה צריכין כתית, ולצורך מנחה לא צריכין כתית, כמו שדרשו (מנחות פו.) כתית למאור (שמות כז-ב) ולא כתית למנחות, אף על פי כן הכהן גדול היה מהדר במצות והכין שמן זית זך כתית גם למנחות, ועל ידי הידור זו היה להם שמן למנורה, ולכן תקנו במצוה זו דין מהדרין ע"כ.